

WYSTAWA: AKWARELA – PASJE I NAMIĘTNOŚCI

UDZIAŁ BIORĄ

DOROTA NIJANDER BOUSQUET – urodzona w 1969 roku we Wrocławiu. Absolwentka Państwowego Liceum Sztuk Plastycznych we Wrocławiu oraz Wyższej Szkoły Sztuk Dekoracyjnych w Strasbourgu. Dyplom na Wydziale Reklamy i Grafiki otrzymała w 1995 roku. Obecnie mieszka w Warszawie. **BALTAZAR BRUKALSKI** – urodzony w 1980 roku w Warszawie. Absolwent Wydziału Architektury Politechniki Warszawskiej. Założyciel i członek Koła Naukowego Politechniki Warszawskiej. **MINH DAM** – urodzony w 1984 roku w Hanoi (Wietnam). Mieszka w Polsce od 1991 roku. Jest absolwentem Wydziału Architektury Politechniki Warszawskiej. Dyplom otrzymał w 2011 roku. Autor portalu „akwarelista.pl – portal polskich akwarelistów”. Nauczyciel akwareli w Szkole Rysunku Lineare. **WIKTOR GAGO** – urodzony w 1992 roku w Warszawie. Od 2011 roku student Wydziału Architektury Politechniki Warszawskiej. Przewodniczący Koła Naukowego Rysunku. **PAWEŁ GŁADKOW** – urodzony w 1961 roku w Wąlkach (Rosja). Absolwent Państwowej Szkoły Plastycznej im. M. B. Grekowa w Odessie. Studiował na Wydziale Ceramiki. Dyplom uzyskał w 1984 roku. Jest członkiem ZPAP. Od 1996 roku przebywa w Polsce. **JAN GOŁĘBIEWSKI** – urodzony w 1944 roku w Rembertowie. Z zawodu oficer pożarnictwa. Pełnił funkcję kustosa Muzeum Pożarnictwa w Warszawie. W 1985 roku uzyskał profesjonalne uprawnienia artystyczne. **ANDRZEJ GOSIK** – urodzony w 1961 roku w Tomaszowie Mazowieckim. Absolwent Wydziału Architektury Politechniki Warszawskiej. Dyplom otrzymał w 1987 roku. Studiował na Wydziale Grafiki Akademii Sztuk Pięknych w Warszawie. Dyplom w Pracowni Plakatu Macieja Urbańca otrzymał w 1991 roku. **MICHAŁ JASIEWICZ** – urodzony w 1977 roku w Nowym Sączu. Absolwent Wydziału Architektury i Urbanistyki Politechniki Krakowskiej. Zawodowo zajmuje się projektowaniem architektury. Mieszka i pracuje w Nowym Sączu. **ANDRZEJ KACPEREK** – urodzony w 1953 roku w Praszce. Absolwent Państwowego Liceum Sztuk Plastycznych w Bielsku-Białej oraz Akademii Sztuk Pięknych w Krakowie. Dyplom Wydziału Grafiki w Katowicach otrzymał w 1978 roku. **WŁODZIMIERZ KARCZMARZYK** – urodzony w 1930 roku w Warszawie. Absolwent Wydziału Architektury Politechniki Warszawskiej. Dyplom uzyskał w 1959 roku. Obecnie jest wykładowcą tego wydziału. W latach 90. wykładał w Akademii Sztuk Pięknych w Warszawie na Wydziale Malarstwa. Jest autorem albumów z malarstwem renowacyjnym i wielu opracowań wydanych w autorskim cyklu *Pędzlem i piórkiem* w miesięczniku „Kaleidoscope” w latach 1991–1998. Za osiągnięcia architektoniczne i plastyczne odznaczony został Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski i Złotą Syrenką za zasługi dla Warszawy. **LECH KŁOSIEWICZ** – urodzony w 1935 roku w Warszawie. Absolwent Wydziału Architektury Politechniki Warszawskiej. Dyplom uzyskał w 1960 roku. Studiował także na Wydziale Architektury Wnętrz Akademii Sztuk Pięknych w Warszawie, gdzie dyplom otrzymał w 1965 roku. Doktoryzował się i habilitował na Wydziale Architektury Politechniki Warszawskiej. Tytuł profesora otrzymał w 1992 roku. Jest wykładowcą na tejże Politechnice. Wydał ponad 55 publikacji krajowych i zagranicznych z dziedziny teorii architektury współczesnej. Jest członkiem Stowarzyszenia Architektów Polskich i ZPAP, Komitetu Architektury i Urbanistyki PAN oraz Międzynarodowej Rady Ochrony Zabytków i Miejsc Historycznych (ICOMOS). Został odznaczony Złotym Krzyżem Zasługi (1982) oraz Medalem Komisji Edukacji Narodowej (1999). **ZENON KORYTOWSKI** – urodzony w 1935 roku w Sompólnie. Absolwent Liceum Sztuk Plastycznych w Poznaniu oraz Akademii Sztuk Pięknych w Krakowie. Malarstwo studiował w pracowni prof. Hanny Rudzkiej-Cybisowej. Dyplom uzyskał w 1962 roku. Po studiach zamieszkał w Tucholi, gdzie pracował jako nauczyciel wychowania plastycznego i rysunku technicznego w Liceum Pedagogicznym, Technikum Leśnym i Liceum Ogólnokształcącym. **JACEK KRENZ** – urodzony w 1948 roku w Poznaniu. Profesor Wydziału Architektury Politechniki Gdańskiej, Akademii Sztuk Pięknych w Poznaniu oraz Universidade da Beira Interior w Covilhã w Portugalii. W roku 1980 uzyskał stopień doktora, a w 1997 doktora habili-

owanego. Jest współzałożycielem Wioski Artystycznej Wdzydze Kiszewskie, członkiem Stowarzyszenia Architektów Polskich oraz International Society of Visual Arts „WetCanvas”. **LESZEK LEGUT** – urodzony w 1959 roku we Wrocławiu. Absolwent Politechniki Wrocławskiej. W 2005 roku został wyróżniony przez Ministra Kultury Rzeczypospolitej Polskiej honorową odznaką. Jest członkiem ZPAP. Od 1984 roku mieszka w Karpaczu. **KAZIMIERZ LEMAŃCZYK** – urodzony w 1953 roku w Lichnowach. Absolwent Państwowego Liceum Sztuk Plastycznych w Bydgoszczy oraz Wydziału Sztuk Pięknych Uniwersytetu im. Mikołaja Kopernika w Toruniu. Dyplom w Pracowni Grafiki prof. Edmunda Piotrowicza otrzymał w 1973 roku. **KRZYSZTOF LUDWIN** – urodzony w 1962 roku w Krakowie. Absolwent Wydziału Architektury Politechniki Krakowskiej. Dyplom otrzymał w 1987 roku. Studiował na Wydziale Form Przemysłowych Akademii Sztuk Pięknych w Krakowie, gdzie w 1988 roku uzyskał dyplom. W 2006 roku uzyskał tytuł doktora. Od 2006 roku pracuje na stanowisku adiunkta na Wydziale Architektury Politechniki Krakowskiej. Jest członkiem ZPAP, twórcą oraz członkiem założycielem SAP, autorem publikacji *Kraków w akwareli* (2002) oraz *Nauka malowania akwarelą* (2011). **ANNA ORŁOWSKA** – urodzona w 1984 roku w Warszawie. Absolwentka Wydziału Grafiki Akademii Sztuk Pięknych w Warszawie.

Dyplom uzyskała w 2008 roku w Pracowni Plakatu i Grafiki Wydawniczej. Ukończyła także Studium Pedagogiczne Akademii Sztuk Pięknych w Warszawie. Jest współzałożycielką Szkoły Rysunku i Malarstwa Creosfera w Milanówku. **MICHAŁ ORŁOWSKI** – urodzony w 1987 roku w Warszawie. Absolwent Wydziału Architektury Politechniki Warszawskiej, współzałożyciel Szkoły Rysunku i Malarstwa Creosfera w Milanówku. **MIROSLAW ORZECZOWSKI** – urodzony w 1965 roku w Warszawie. Absolwent Wydziału Architektury Politechniki Warszawskiej. Dyplom uzyskał w 1990 roku. Od 2002 roku jest doktorem nauk technicznych i adiunktem w Samodzielnej Pracowni Rysunku, Malarstwa i Rzeźby na Wydziale Architektury Politechniki Warszawskiej. Należy do Stowarzyszenia Architektów Polskich, a także jest członkiem Spółdzielni Architektów Pro-Arte. **ANDRZEJ PAŃKOWSKI** – urodzony w 1933 roku w Warszawie. Absolwent Akademii Sztuk Pięknych w Warszawie oraz Politechniki Warszawskiej. Był wieloletni wykładowca rysunku na Wydziale Architektury tejże Politechniki. Od 2000 roku uczy rysunku i malarstwa w Wyższej Szkole Ekologii i Zarządzania w Warszawie. **PIOTR PAŃKOWSKI** – urodzony w 1961 roku w Warszawie. Absolwent Akademii Sztuk Pięknych w Warszawie, gdzie studiował na Wydziale Malarstwa w pracowni prof. Jacka Sienickiego. **ADAM PAPKE** – urodzony w 1967 roku w Bydgoszczy. Absolwent Państwowego Liceum Sztuk Plastycznych w Bydgoszczy oraz Uniwersytetu im. Mikołaja Kopernika w Toruniu. Studiował na Wydziale Sztuk Pięknych, na kierunku artystyczno-pedagogicznym. Dyplom w pracowni malarstwa prof. Mieczysława Wiśniewskiego otrzymał w 1993 roku. **JOANNA PĘTKOWSKA** – urodzona w 1986 roku w Warszawie. Absolwentka Wydziału Architektury Politechniki Warszawskiej. Jest doktorantką na Wydziale Architektury Politechniki Warszawskiej i asystentką w Pracowni Rysunku, Malar-

stwa i Rzeźby oraz współzałożycielką Szkoły Rysunku Lineare w Warszawie. **STANISŁAW PRZEWŁOCKI** – urodzony w 1953 roku na Kresach Wschodnich. Od roku 1957 mieszka w Polsce. Samouk. Od lat uprawia malarstwo akwarelowe. W roku 1989 decyzją Ministra Kultury i Sztuki otrzymał status artysty malarza. **KRYSZYNA RACZKIEWICZ** – urodzona w 1954 roku w Łodzi. Absolwentka Państwowej Wyższej Szkoły Sztuk Pięknych w Łodzi oraz Akademii Sztuk Pięknych w Gdańsku, gdzie studiowała na Wydziale Malarstwa w pracowni Kazimierza „Kacha” Ostrowskiego. Dyplom uzyskała w 1982 roku. Jest członkiem Stowarzyszenia Artystów Św. Jerzego. **KRZYSZTOF RODAK** – urodzony w 1963 roku w Puławach. Absolwent Wydziału Architektury Politechniki Warszawskiej. Od roku 1994 prowadzi własną pracownię. **RYSZARD ROGALA** – urodzony w 1952 roku w Łodzi. Absolwent Państwowego Liceum Sztuk Plastycznych w Warszawie oraz Wydziału Architektury Politechniki Warszawskiej. Od 1978 roku wykładowca w Samodzielnej Pracowni Malarstwa i Rzeźby na Wydziale Architektury Politechniki Warszawskiej. Jest współzałożycielem SAP. **MICHAŁ SMÓŁKA** – urodzony w 1957 roku w Krzeszowicach. Absolwent Akademii Sztuk Pięknych w Krakowie (Wydział Grafiki w Katowicach). Studiował w pracowniach Jerzego Dudy Gracza, Romana Nowotarskiego, Bronisława Chromego. Dyplom uzyskał w 1983 roku. W Kazimierzu Dolnym prowadzi Galerię Dwuautorską. Jest jednym z założycieli „Kazimierskiej Konfraterni Sztuki”. **STANISŁAW STACH** – urodzony w 1954 roku w Olkuszu. Absolwent Wydziału Grafiki Akademii Sztuk Pięknych w Krakowie. Dyplom uzyskał w Pracowni Litografii prof. Włodzimierza Kunza w 1983 roku. Studiował malarstwo w pracowni prof. Jana Świdarskiego, rysunek u prof. Mariana Kruczka, grafikę u profesorów M. Wejmara, A. Pietscha, i F. Bunscha. **MICHAŁ SUFCZYŃSKI** – urodzony w 1969 roku w Warszawie. Absolwent Politechniki Warszawskiej i University of Detroit Mercy. Stypendysta Fundacji Residenza Universitaria Internazionale (Rzym 1990) i Rządu Republiki Włoch (Perugia 1991, Siena 1997). Jest adiunktem w Pracowni Rysunku, Malarstwa i Rzeźby Wydziału Architektury Politechniki Warszawskiej. Jest autorem panoramy centrum Warszawy dla Suchman & Wakefield oraz książki *Akwarela. Rysunek. Sztuka komunikacji wizualnej* (2010). **ADAM SUFLIŃSKI** – urodzony w 1946 roku w Stalowej Woli. Absolwent Wydziału Architektury Politechniki Warszawskiej. Od 1975 roku jest nauczycielem akademickim, a obecnie kierownikiem Samodzielnej Pracowni Rysunku, Malarstwa i Rzeźby na Wydziale Architektury Politechniki Warszawskiej. **ZBIGNIEW SZCZEPANEK** – urodzony w 1933 roku w Gdyni. Absolwent Oficerskiej Szkoły Marynarki Wojennej w Gdyni oraz Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Gdańsku. Studiował na Wydziale Geografii. Od 35 lat maluje głównie w technice akwareli. Od 1981 roku jest członkiem ZPAP. **JUSTYNA TALIK** – urodzona w 1987 roku w Częstochowie. Absolwentka Liceum Plastycznego im. Jacka Malczewskiego, a od 2012 roku studentka Akademii im. Jana Długosza w Częstochowie. **AŁŁA TROFIMENKOVA HERRMANN** – urodzona w 1959 roku w ZSRR. Absolwentka Instytutu Sztuki Użytkowej we Lwowie. Dyplom uzyskała w 1984 roku. Jest członkiem Związku Narodowego Artystów Ukrainy. Od 2000 roku mieszka w Łagowie, gdzie organizuje plenery malarskie. **KAZIMIERZ TWARDOŃSKI** – urodzony w 1952 roku w Olszance koło Nowego Sącza. Absolwent Liceum Sztuk Plastycznych w Tarnowie oraz Uniwersytetu im. Mikołaja Kopernika w Toruniu. Studiował na Wydziale Sztuk Pięknych, dyplom z malarstwa uzyskał w 1977 roku. **GRZEGORZ WRÓBEL** – urodzony w 1983 roku w Warszawie. Absolwent Wydziału Architektury Politechniki Warszawskiej. Nauczyciel malarstwa akwarelowego. Jego wielką pasją obok malarstwa jest także muzyka, którą nieprzerwanie tworzy od 12 lat. **MACIEJ ZABOROWSKI** – urodzony 1963 roku w Warszawie. Absolwent Wydziału Architektury Politechniki Warszawskiej. Malarstwem zajmuje się od ponad trzydziestu lat. **MAREK ZIARKOWSKI** – urodzony w 1967 roku w Warszawie. Absolwent Wydziału Architektury Politechniki Warszawskiej. Dyplom uzyskał w 1993 roku.

POTRZEBA WSPÓLNEGO MALOWANIA CZYLI:

KILKA SŁÓW O STOWARZYSZENIU

Fragment wystawy Akwarela – pasje i namiętności w Muzeum w Bielsku-Białej

Zarówno w okresie przedszkolnym, jak i w pierwszych latach szkoły podstawowej każdy z nas zetknął się z farbami wodnymi, akwarelami. Na temat akwareli powstało mnóstwo opracowań. Być może już nikt nie pamięta, jednakże prekursorem techniki był renesansowy malarz architektury i niezwykle realistycznie malowanych farbami wodnymi pejzaży – Albrecht Dürer.

Za przykładem Dürera toskański malarz Giacomo Ligozzi w drugiej połowie XVI wieku wykonał serie akwarelowych studiów kwiatów. W tym samym czasie Jacques Le Moyne de Morgues, przebywający w Anglii na zesłaniu Francuz wykonał w akwareli wiele studiów dzikich kwiatów i owoców – temat, który zapoczątkował tradycję i w ogóle pojęcie „akwareli angielskiej”. Od Anglii aż do Szkocji motywy flory i fauny malowano na przemian z hobbystycznym uprawianiem ogrodów.

Motorem wzrostu popytu na produkt jest jego praktyczna użyteczność – techniki akwarelowe zawdzięczają to naukowcom, botanikom oraz wszelkiej maści poszukiwaczom przygód. Gromadzono w szkicownikach wizerunki zwierząt, roślin, architektury, ludzi, scen rodzajowych itd. Wykorzystywano potem te szkice w reprodukcjach książkowych. Dzięki rewolucji przemysłowej na masową skalę zaczęto produkcję papieru akwarelowego oraz farb wodnych. Pasją malowania akwarelą zaraził się cały świat, co trwa do dziś, zwłaszcza że jest to jedna z najbardziej demokratycznych technik malarskich: parają się nią amatorki bądź profesjonalnie ludzie różnych zawodów, głównie architekci (tradycyjna od wieków technika wizualizacyjna projektów architektonicznych), a także uprawiają ją m.in. prawnicy, lekarze, inżynierowie, przedstawiciele zawodów humanistycznych. Dla artystów profesjonalnych malarstwo akwarelowe jest jedną z ważnych technik używaną do poszukiwań formalnych w malarstwie, a także formą szkicu wstępnego do prac olejnych. Dla niektórych malarzy, zwłaszcza za granicą akwarela jest po prostu źródłem utrzymania w formie realizacji wystaw, festiwali a także głównie prowadzenia edukacji zorganizowanych grup osób zainteresowanych akwarelą hobbystycznie.

Człowiek jest stworzeniem stadnym, jakkolwiek zdarzają się jednostki, które odrywając się od grupy, działają w swoim zamkniętym świecie. Do nich należą a priori z racji indywidualizmu profesji artyści malarze. W swoich kamedulskich pracowniach bądź samotniczych podróżach tworzą własną wymagowaną rzeczywistość. Jednakże od czasu do czasu odczuwają nieodpartą chęć wyjścia „do ludzi” oraz by wymienić poglądy, pobyć w towarzystwie osób o podobnych zainteresowaniach i wrażliwości, i to był jeden z głównych powodów, dla którego zainicjowaliśmy nasze stowarzyszenie.

Niestety Polska nie ma szczególnych historycznych zasług w krzewieniu tej techniki, aczkolwiek mamy niepodważalnych mistrzów jak Fałat, Wyczółkowski, Kossakowie. Za czasów Juliana Fałata powstał klub akwarelistów w Krakowie, a i sporo malarzy z tego okresu uprawiało malarstwo akwarelowe na równi z olejnym. Po wojnie także zainicjowano klub akwarelistów przy ZPAP. Jednakże skupiał on głównie malarzy niejako zawodowych, natomiast brakowało zrzeszenia się ludzi, którzy niekoniecznie ukończyli akademie sztuk pięknych.

Obecne, założone w 2009 roku Stowarzyszenie Akwarelistów Polskich powstało z inicjatywy malarzy i architektów, którzy postanowili wziąć pewne sprawy w swoje ręce. Impulsem była także zawiść, otóż w Europie obrazy znajdują nabywców, a także organizują się całe rzesze grup osób wyrażających chęć spędzania czasu na poznawaniu lub doskonaleniu techniki pod okiem mistrzów. [...]

Ostatnio na pierwszej wystawie prac akwarelistów ze stowarzyszenia, spotkałem się ze zdaniem o „odkrywaniu akwareli”. Osoby, które tak się wyraziły, dodawały, iż nie zdawały sobie sprawy z uroku tej techniki. Bo akwarela może być ciekawą i inspirującą pasją, wypełniającą w sensie pozytywnym czas ludziom w każdym wieku. Jako dygresję dodam, że moim uczniem we Francji był w grupie emerytów pan 92-letni, były lotnik RAF-u w czasie drugiej wojny światowej. Zaczął poznawać technikę akwareli w wieku 80 lat. Nic dodać nic ująć.

Stowarzyszenie Akwarelistów Polskich skupia pasjonatów, będących kolegami z plenerów, pracujących razem na uczelniach, a także całkiem sobie nieznanymi do tej pory osób. Zorganizowanie się w grupę poszerzyło więc krąg nowych światów, nowych znajomości, wypełniło życie nową treścią. Grupa nie ma zamiaru wypracować jakiegoś wspólnego stylu, a raczej na odwrót: chcemy wspierać indywidualny styl, jedynie szlifując technikę i wymieniając się doświadczeniami między sobą oraz z zaprzyjaźnionymi stowarzyszeniami akwarelistów z całego świata. Stara prawda, iż w grupie śmiałej i „las przetrwa dłużej niż pojedyncze drzewo”, ma tutaj adekwatne zastosowanie. Jako stowarzyszenie planujemy razem jeździć na plenery, razem malować, dyskutować, odreagowywać rzeczywistość. Obraliśmy za cel dobrą zabawę przez Sztukę Akwareli. Oczywiście, według wskazań najlepszych tradycji biznesowych w malarstwie przelaną na papier energię chcemy sprzedać dalej w naród – idziemy za zawołaniem: „Przed nami miliony pustych ścian!!!”. ■

Krzysztof Ludwin

Album Stowarzyszenia Akwarelistów Polskich
Warszawa 2012, s. 5–7

CO ARTYSTOM W DUSZY GRA: AKWARELIŚCI O AKWARELI

„Akwarela to technika prosta i nieskomplikowana. Wystarczy parę farbek, papier, pędzel i woda. Mnie niestety, często się spod pędzla wymyka. Ucieka gdzieś w sobie tylko zrozumiałe miejsca na papierze. Rozlewa się i wysycha, gdzie chce i marudzi ogólnie. Z trudem daje się kontrolować. Kapryśna coraz bardziej z każdym krokiem. Nie wybacza pomyłek. Jednym słowem okropna! Powinienem ją rzucić. Ale nie potrafię, bo ją lubię”.

Andrzej Kacperk

Katalog Stowarzyszenia Akwarelistów Polskich
Warszawa 2012, s. 82

„[Akwarelę cenię] za szansę wydobycia światła i takich barw, jakich nie da się otrzymać w innych technikach. Za poczucie zmagania się z materiałem, radość przelamywania jej oporu i nieustannego stawiania nowych wyzwań. Zawsze trzeba zdobywać ją od nowa. Ta trudna i wymagająca nieustannego napięcia, doskonalej znajomości technologii, nie znośząca bylejakości i lekceważenia cech materiałów i narzędzi technika, odwdzięcza się lekkością, świetlistością, nasyceniem i unikatowością – pomijając jej praktyczną stronę: można jej używać nawet w trudnych warunkach i gdy do dyspozycji jest niewiele czasu”.

Kazimierz Lemańczyk

w rozmowie z B. Zagórską
Album Kazimierz Lemańczyk
Chojnice 2010, s. 18

„W swoim malarstwie ukazuję głównie zachwycające mnie miejsca – sceny czy miasta. [...] Na swój środek wyrazu wybrałem akwarelę – jest bardzo ulotna, subtelna, ponadto spontaniczna i nieco nieprzewidywalna. Pewnych rzeczy nie da się zaplanować, one się po prostu dzieją, ciesząc oko i wzbogacając obraz. Oglądanie przelewających się plam i łączących kolorów ma w sobie coś hipnotyzującego, niczym patrzenie na płonące ognisko [...]”

Michał Orłowski

Katalog Stowarzyszenia Akwarelistów Polskich
Warszawa 2012, s. 86

„Z bogatej palety technik plastycznych akwarela jest dla mnie najdroższa. Jest królową malarstwa toteż zasługuje na najlepsze traktowanie. Świadomość technicznych trudności w trakcie tworzenia nie jest zbyt powszechna dlatego akwarela jest niedoceniona z oczywistą szkodą dla wszystkich. Pracuję nieustannie nad tym, by to zmieniać”.

Stanisław Przewłocki

Katalog Stowarzyszenia Akwarelistów Polskich
Warszawa 2012, s. 89

„Moje akwarele są jak książki, jak dokończone i niedokończone historie, jak zdarzenia, które nigdy się już nie zdarzą, jak zakłete chwile czasu. To moja historia, każdy obraz, rysunek to kawałek mojego życia, to energia, która do mnie wraca; kiedy oglądam moje prace przeżywam na nowo tamten świat, który wtedy był ze mną; wracają obrazy, słyszę głosy i czuję zapachy, jest mi zimno lub gorąco, czas powraca, a ja odnajduję siebie z tamtych lat. Akwarela jest jak dziewczyna – niecierpliwa, czasem nieznośna, nieprzewidywalna i pełna niespodzianek”

Ryszard Rogala

Katalog Stowarzyszenia Akwarelistów Polskich
Warszawa 2012, s. 90

DZIAŁ ZBIORÓW:

NIE TYLKO FAŁAT MALOWAŁ AKWARELĄ

Viktor Strauss, Tatry - Morskie Oko, 1921 rok

W powszechnej świadomości akwarela jest jedną z najprostszych technik malarskich. Cóż jest bowiem trudnego w rozrobieniu odrobiny barwnika w wodzie i położeniu go na kartce papieru. Wszak większość z nas na drodze swej edukacji posługiwała się tymi farbami, wykonując swoje „działa” na lekcjach plastyki.

Wbrew pozorom technika ta nie należy jednak do łatwych. Polega ona na nakładaniu transparentnych kolorów na różnorodne podłoża, głównie na papier, ale można je umieszczać także na pergaminie, kościanych płytkach i tkaninach. Metoda ta wymaga od twórcy precyzyjnej ręki i oka, bowiem nanoszenie poprawek jest wręcz niemożliwe. Wielu artystów uprawia tę technikę w stanie czystym, większość jednak chętnie łączy ją z kryjącym gwaszem, co pozwala na uzyskiwanie ciekawszych walorów plastycznych. Akwareliści często posiłkowali się w swoich pracach delikatnym szkicem ołówkowym, pomocnym w dalszym malowaniu.

Techniki tej używano do wykonywania drobnych studiów, które miały służyć twórcom jako wzorce do obrazów olejnych, a także lawowano nią grafikę. Były jednak okresy, kiedy chętniej posługiwano się nią jako techniką samodzielną. Znana jest bowiem od czasów starożytnego Egiptu, gdzie tworzono dekoracje na papiirusach. Używali jej artyści Dalekiego Wschodu, między innymi mistrzowie chińskiego malarstwa na jedwabiu. W tradycji europejskiej akwarela obecna jest od czasów antycznej Grecji, następnie stosowana była głównie w średniowiecznych iluminacjach książkowych, zanim nie wyparła jej grafika ilustracyjna.

Wielki rozwój malarstwa akwarelowego rozpoczął się w dobie baroku, a kontynuowany był w okresie oświecenia i w XIX wieku. Na przełomie XIX i XX stulecia artyści zaczęli traktować ją jako technikę pozwalającą oddać przeżycia artystyczne, wrażeniowość otaczającego ich świata i zapis ulotnej chwili. Dużą popularnością akwarela cieszyła się w Anglii, gdzie powstawały nawet kluby zrzeszające jej twórców (na marginesie warto dodać, że za mieszanie akwareli z gwaszem można było

być wykluczonym z członkostwa w tym elitarnym gronie). Za pomocą tej techniki tworzono popularne miniatury portretowe, dekorowano wachlarze, a przede wszystkim przedstawiano nastrojowe i sentymentalne pejzaże oraz sceny rodzajowe.

W zbiorach bielskiego Muzeum znajdują się liczne prace akwarelowe powstałe na przestrzeni bez mała czterech stuleci – od końca XVIII wieku po początek wieku XXI. Do tych starszych należą miniatury portretowe wykonane na kościanych płytkach i papierze, oprawione w ciekawe szylkretowe i metalowe ramki. Z XIX stulecia pochodzą także prace o większych formatach wykonane między innymi przez Piotra Michałowskiego, Edwarda Świerkiewicza, Juliana Kossaka, czy Josepha Mössmera.

Niewątpliwie jednym z największych mistrzów tej techniki był Julian Fałat. Tworzył akwarele przez całe swoje życie, nie zrezygnował z tej techniki także wtedy, gdy osiadł w sąsiadującej z Bielskiem wsi Bystra Śląska. To tu, w jego willi – Oddziale Muzeum w Bielsku-Białej, na stałej ekspozycji można zobaczyć jego wspaniałe pejzaże przedstawiające krajobrazy alpejskie, beskidzkie i tatrzańskie, motywy z Leoben, Krakowa i Osieka, a także sceny z polowań. Mistrzostwo techniki artysty widoczne jest także w licznych portretach i autoportretach, szczególnie w tych przedstawiających najbliższych członków rodziny i bliskich przyjaciół.

Jego osoba i twórczość miały istotny wpływ na rozwój malarstwa pejzażowego w środowisku krakowskim, a także kształtowały lokalne środowisko artystyczne. Należy bowiem zauważyć, że w dwudziestolecie międzywojennym w Bielsku i Białej mieszkało wielu interesujących artystów, a sporo z nich zajmowało się również malarstwem akwarelowym.

Dla Jakuba Glasnera Fałat był mistrzem i mentorem, a obaj twórcy pozostawali w serdecznych kontaktach. Ten o pokolenie młodszy od Juliana Fałata artysta z powodzeniem zajmował się różnymi technikami: malarstwem olejnym, rysunkiem, grafiką, a także akwarelą. Właśnie w tej ostatniej technice tworzył ciekawe studia pejzażowe z Bielska i okolicy, między innymi impresyjne widoki bielskiego Wzgórza, zatrzymane w kadrze pogodnie popołudnie w ogrodzie przy domu z werandą w Cygańskim Lesie, fragmenty zabudowań w Szczyrku czy zwykłe przedmioty porzucone w przydomowym składziku skąpane ciepłymi promieniami wpadającego przez okno słońca.

Hertha Strzygowski – córka bielskiego fabrykanta, zajmująca się malarstwem, rysunkiem i grafiką – w młodości często wykonywała drobne szkice pod okiem starszego kolegi Jakuba Glasnera. W swoich kompozycjach akwarelowych utrwalala okoliczny krajobraz, posługując się żywymi, szerokimi plamami barwnymi. Są to letnie krajobrazy z Olszówki i Cygańskiego Lasu, kopy siana na tle górskich szczytów, poruszone wiatrem drzewa i otulone jesiennym ciepłem stare domy na beskidzkich wzniesieniach czy też dynamiczne obłoki. A wszystko to przepelnione ciepłymi refleksami słońca.

Inny z artystów – Viktor Strauss, nauczyciel w niemieckim gimnazjum w Bielsku, tworzył głównie grafiki i obrazy olejne. Zachowało się jednak także kilka jego akwarel. Są to niemalże dokumentacyjne widoki przedstawiające fabrykę Josephy’ego i obecny plac Bolesława Chrobrego. Bardziej impresyjny sposób malowania zobaczymy w pejzażu tatrzańskim ukazującym okolice Morskiego Oka. Majestat odbijających się w stawie gór od-

Helmuth Türk, Portret starego mężczyzny, około 1938 roku

dany został ciemnoszarymi i granatowymi tonami z akcentami ugrowych, turkusowych i zielonych muśnięć.

Z kolei akwarelowe szkice portretowe autorstwa Helmutha Türka charakteryzują się trafnym zmysłem obserwacyjnym. Artysta kilkoma plamami barwnymi potrafił uchwycić istotę przedstawienia – zawstydzona młodej dziewczyny, jakby przyłapanej na chwilowym odroczeniu podczas pracy w ogrodzie, powagę dojrzałej kobiety czy wreszcie ciepło i życiowe doświadczenie widoczne w twarzy brodatego staruszka. Był także wnikliwym obserwatorem otaczającej go przyrody. Umiał oddać potęgę gór, wśród których znajdują się w dolinie budynki wydają się być w obliczu majestatu skał tylko drobnymi odpryskami ludzkiej obecności.

Akwarelą zajmowali się także Adam Bunsch i Stanisław Oczko, którzy chętnie po nią sięgali również w powojennym okresie. Należy także wspomnieć, że technika ta była popularna wśród innych twórców działających w Bielsku-Białej po 1945 roku. Dla wielu z nich – Zbigniewa Bielewicza, Wacława Kondka i Feliksa Ryżewskiego – stała się ona ulubioną metodą malowania, dla innych – Zygmunta Andrzejewskiego, Ignacego Bieńka, Jana Zippera – była jedną z wielu technik, niemniej uzyskiwali w niej mistrzostwo formy i wyrazu. „Akwarela jest grą, którą artyście przychodzi rozegrać w określonym czasie w walce z tematem, farbami i papierem, temperaturą otoczenia, warunkami miejsca pracy” – napisał we wstępie do katalogu Jana Zippera wieloletni dyrektor bielskiego Muzeum Stanisław Oczko.

Przyjrzyjmy się zatem wynikom tej gry. Część spośród akwarelowych dzieł można zobaczyć na co dzień na stałej ekspozycji w Galerii Malarstwa Polskiego i Obcego XIX i XX wieku na Zamku Sułkowskich – głównej siedzibie bielskiego Muzeum. Inne prezentowane są na licznie organizowanych tutaj wystawach czasowych. Zapraszamy zatem do śledzenia naszej oferty. ■

Kinga Kawczak
Muzeum w Bielsku-Białej

REDAKCJA WYSTAWNIKA

ADRES:
Muzeum w Bielsku-Białej
ul. Wzgórze 16
43-300 Bielsko-Biała

KONTAKT:
tel. 33 822 06 56
info@muzeum.bielsko.pl

REDAKTOR NACZELNY:
Iwona Purzycka

REDAKTOR DODATKU:
Iwona Koźbiał-Grzegorzek

KOREKTA:
Beata Nycz

KOREKTA TECHNICZNA, FOTOGRAFIE:
Alicja Migdał-Drost

wykorzystano materiały
Stowarzyszenia Akwarelistów Polskich
w opracowaniu Iwony Koźbiał-Grzegorzek
i Justyny Gajdy-Stupnickiej

PROJEKT ZAPROSZENIA:
Alicja Migdał-Drost

PROJEKT GRAFICZNY:
Paweł Kenig

DRUK:
Drukarnia Dimograf

NAKLAD:
1200 sztuk

ODWIEDŹ NAS NA:

facebook.com/muzeum.bielsko

muzeum.bielsko.pl